

The New Colossus

17. června 1885 dorazila do New Yorku francouzská fregata Isere. Vyplula z Rouenu 21. května a na její palubě byla ve 214 přepravních obalech rozložena do 350 dílů socha, symbolizující přátelství mezi národy, dnes známá jako Socha Svobody (The Statue of Liberty). Tehdejší americký prezident, demokrat Stephen Grover Cleveland ji 28. října

1886 odhalil se slovy: „Nezapomeneme, že Svoboda nám zde vytvořila domov; nebude opomenut ani její vytoužený oltář.“

Básnířce Emmě Lazarus, která sama prchala před perzekucí na nákladním parníku, byla socha „Novým Kolosem“ (evokující představu Kolosu Rhodského, starověkého divu světa) nebo „Matkou vyhnanců“. Její báseň The New Colossus (plaketa

s touto básní je součástí celého díla) z roku 1883 jsem si dovolil exkluzivně pro P.T. čtenáře Zpravodaje přeložit a dokonce přebásnit (doufám jen, že to nebude číst profesor Hilský...):

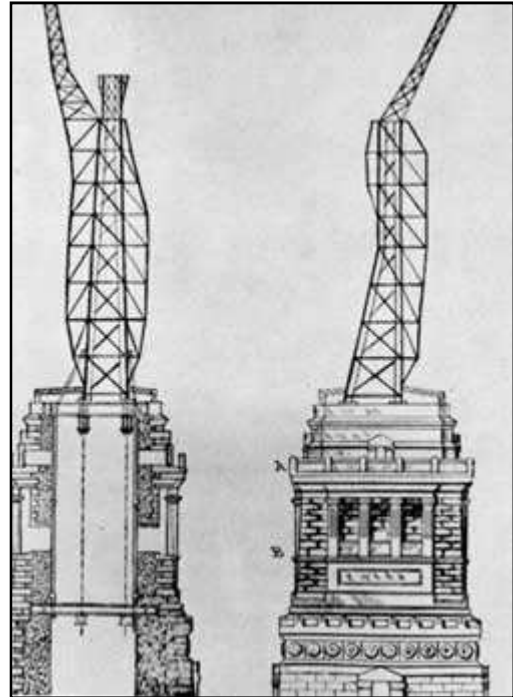
Not like the brazen giant of Greek fame,
With conquering limbs astride from land to land;
Here at our sea-washed, sunset gates shall stand
A mighty woman with a torch, whose flame
Is the imprisoned lightning, and her name
Mother of Exiles. From her beacon-hand
Glows world-wide welcome; her mild eyes command
The air-bridged harbor that twin cities frame.
"Keep ancient lands, your storied pomp!" cries she
With silent lips. "Give me your tired, your poor,
Your huddled masses yearning to breathe free,
The wretched refuse of your teeming shore.
Send these, the homeless, tempest-tost to me,
I lift my lamp beside the golden door!"

*Ne jako bájný gigant řecký stál,
když rozkročen byl statně tu i tam,
zde vstává v slunci z moře čelem k vám
ta mocná žena, by jí v ruce plál
blesk spoutaný; jí národ jméno dal
Vyhnanců Máť. Jako maják dlaň
svět širý vítá; vlídně hledí naň,
však vjezdu vládne, měst dvou hrdý král.
„Ať starý svět se dávnou slávou skví,“
dí němé rty. „Nechť ke mně jde, kdo kles,
kdo chud, kdo volně dýchat sotva smí,
kdo bídným červem vprostřed plných měst.
Sem spěj, kdo domov, naděj nesměls mít,
mé světlo v zlaté bráně výš se nes.“*

Slavná Socha Svobody, původně nazvaná Liberty Enlightening the World (něco jako Svobodné osvětlení světa), obrovský monument umístěný před newyorským přístavem, stojí na ostrově původně pojmenovaném Bedloe, dnes ovšem Liberty Island. Perzoniifikací svobody je zde žena ve splývavém rouchu s hvězdicovitou korunou na hlavě a pochodní, ozařující cestu ke svobodě, ve zdvižené pravé ruce. V levé žena drží desku, nadepsanou „July 4, 1776“, symbolizující Deklaraci nezávislosti Spojených států. U nohou jí leží zlomené řetězy jako symbol vítězství nad tyranií. Po umělecké stránce je dílem francouzského sochaře Frédérika Augusta Bartholdiho, nosnou konstrukci vyprojetovala kancelář známého Gustava Eiffela. Od paty podstavce po špičku pochodně měří přibližně 93,5 m (306 stop a 8 palců). Sama postava přesahuje 46 m. Přestože je neslušné uvádět u dámy hmotnost (ale když už jsem uvedl i věk...), kompletní socha váží 225 t, na vnitřní ocelovou konstrukci připadá z toho 125 t.

Socha je darem francouzského lidu Spojeným státům a vyjadřuje přátelství obou národů počaté za americké války o nezávislost. S myšlenkou na tento monument přišel poprvé v roce 1865 francouzský historik Édouard René Lefebvre de Laboulaye při večeři ve svém domově poblíž Versailles. Bylo to krátce po americké občanské válce a po zavraždění prezidenta Lincolna – také symbolu svobody (Francie dokonce uspořádala sbírku, z jejího výtěžku byla vydána zlatá medaile s věnováním zachránci Spojených států a nepříteli otroctví a zaslána Lincolnově vdově). V roce 1875 se stal de Laboulaye předsedou právě vzniklé francouzsko-americké společnosti pro realizaci projektu (jejím významným členem byl i Ferdinand de Lesseps, stavitel Suezského průplavu) a v roce 1883 byla socha na světě. Výdaje v hodnotě 250 000 dolarů hradily soukromé osoby (samotné podloží dokončené v roce 1886 na ostrově Bedloe pak stálo 300 000 dolarů).

Při návrhu sochy stála před autory řada problémů, při jejichž řešení museli spoléhat pouze na vlastní úsudek. Bartholdi začal samozřejmě od modelů, první měřil 1,25 m. Materiál konečného díla musel být dobře zpracovatelný a musel odolávat agresivnímu mořskému povětří. Byla zvolena měď, nosná konstrukce pak měla být ocelová nýtovaná. Měděné pláty tloušťky 3/32'' (2,38 mm) jsou pomocí železných pásů nýtovány na nosníky vně centrální nosné konstrukce. Tři sta plátů je rozděleno do sekcí, které jsou vzájemně nezávislé. Kombinace mědi a železa není zrovna šťastná vzhledem k elektrochemické korozi ve vlhkém slaném ovzduší. Již autoři to chtěli řešit azbestovou izolací, ale nebyli úspěšní (potměšilý azbest se nasolil a zvlhl). Dnes jsou nosníky z nerezavějící oceli povlečené teflonem. Uvnitř konstrukce jsou schody vedoucí až k hlavě, kam se vejde 40 osob. V roce 1931 byl vybudován i moderní výtah.

Podstavec byl na ostrově Bedloe (který má sám pohnutou historii) budován uprostřed pevnosti Fort Wood; pevnost hvězdovitého půdorysu pocházela ze začátku 19. století a měla chránit New York. Stavba podstavce byla velice náročná (v pevnosti odolné proti těžké dělostřelbě se těžko kope), hlavním architektem byl Richard M. Hunt.

Jak už bylo řečeno, socha byla slavnostně odhalena deštivého dne 28. října 1886. Mezi řečníky byl i hrabě Lesseps. Sochař Bartholdi vyšplhal do pohodně, aby uvolnil francouzskou trikolóru halící tvář Svobody. V pochodni poněkud opožděně (vlivem deště) zaplálo zprvu nevalné světlo. Rozhodně nesvítilo na domnělých 50 mil. Původní elektrické osvětlení bylo několikrát modernizováno. Zásadní modernizace přišla v roce 1931 (do pohodně byl umístěn klastr 13 tisíciwattových žhavených lamp, ale osvětlení celé sochy představuje složitější systém). Dnes je v pochodni 10 tisíciwattových žhavených lamp, tři lampy dvousetwattové a šest čtyřistawattových rtuťových výbojek.

Socha Svobody byla v roce 1966 zapsána do Národního registru historických míst a v roce 1984 se oficiálně stala součástí Světového dědictví (World Heritage List).

Použito:

LEVINE, B., STORY, I. F. *STATUE OF LIBERTY National Monument, Bedloe's Island, New York*. [online]. [cit. 2007-01-16]. Dostupné na WWW:

http://www.cr.nps.gov/history/online_books/hh/11/index.htm.

Archiv autora.

Publikováno ve Zpravodaji SPŠ strojnické, Plzeň v lednu 2007.

Josef Gruber